กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีของประเทศไทย

โดย นายนภดล เทพพิทักษ์ (ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ) | 6 สิงหาคม 2569

🌍 1. บริบทโลกและกลไก

- **หลังสงครามโลกครั้งที่ 2:** ผลักดันสิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานสากล (UDHR 1948)
- **มุมมองที่แตกต่าง:** ประเทศโลกที่สามมองว่ามหาอำนาจอาจใช้สิทธิมนุษยชนเป็นข้ออ้างแทรกแซง

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (UNHRC)

- ไทยได้รับเลือกเป็นสมาชิกวาระล่าสุด (2025–2027) ด้วยคะแนนสูงสุด 177 จาก 193 เสียง
- กลไกสำคัญ: แต่งตั้งผู้รายงานพิเศษและออกมติกดดัน

🛑 2. ประเด็นท้าทายของไทย

- **การบังคับสูญหาย:** กรณีทนายสมชาย นีละไพจิตร ถูกยกซ้ำ ชี้ปัญหาการลอยนวลพ้นผิด (Impunity)
- **การควบคุมตัวโดยพลการ & ม. 112:** UN Experts เรียกร้องให้แก้ไข เนื่องจากมองว่าจำกัดเสรีภาพและลงโทษนักกิจกรรม
- **กรณีผู้ลี้ภัยข้ามชาติ:** ไทยถูกกดดันหนักเรื่องชาวอุยกูร์ (ส่งกลับ) และโรฮิงญา (ผลักดันเรือ/กักตัวไม่มีกำหนด)

⚖️ 3. คณะกรรมการเวนิส

- **บทบาท:** ที่ปรึกษาด้านรัฐธรรมนูญของสภายุโรป ให้ข้อเสนอแนะด้านประชาธิปไตย
- **ผลของการเพิกเฉย:** นำไปสู่การคว่ำบาตร หรือระงับเงินทุนสนับสนุนจาก EU (เช่น กรณีโรมาเนีย, โปแลนด์)

เสรีภาพ vs การหมิ่นศาสนา

มาตรฐานสากล: เสนอให้ยกเลิกโทษอาญากรณีหมิ่นศาสนา คุ้มครองเฉพาะ Hate Speech

ไทย: ม. 206 ยังกำหนดโทษจำคุก คุ้มครองวัตถุเหนือเสรีภาพ

🏛️ 4. บทบาทศาลรัฐธรรมนูญ

- **รธน. 2560 (หมวด 3):** รับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และความเสมอภาคอย่างชัดเจน
- **บทบาทนำ:** ไทยเป็นประธาน AACC (2023-2025) ออก "ปฏิญญากรุงเทพมหานคร" เน้นหลักนิติธรรม
- **คำวินิจฉัยสำคัญ:**
  - *13/2556:* คุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน (วางท่อประปา)
  - *13/2567:* ลดความเหลื่อมล้ำทางเพศ (ค่าทดแทนชู้)
  - *7/2563:* คืนสัญชาติไทยตามหลักมนุษยธรรม